

IKUMMATIIT

Nunavutiup Kavamangit Ikummaliriniit Parnagutiit

Apitilirvik 2007

IKUMMATIIT

Nunavutiup Kavamangit Ikummaliriniit Parnagutiit

Apitilirvik 2007

ISBN 978-1-55325-131-6

Iluliqarvia Titiraqhimayunik

Ministaup Titiraqhimayaa	4
Ilulia Hivulliq – Kangiqhidjutaa	5
Hivunikhaqqut	5
Ukpirijaujut Maliktaghat	5
Uuktuqtakhaqqut Parnaqutivut	6
Ilulia Tuglia – Ikummaliriniit Atuqtauyunik Nunavunmi	7
Ikummatigut Atuqtaaqhimayait, Kiinaujatigut Naahimajainnik Ukiunga 1999/2000 mut 2006/07 mit	7
Alrujaqtuqtunit Akiliqhimayainnit	8
Uunaqutilingnit Akiliqhimayainnit	9
Ingilralirinirnut Akiliqhimayainnit	10
Uumalinirnut Uqhurjualingnit Kuvihimayunit	10
Ikummaliriniup Kangiqhidjutaa, Kiinaujatigut Naahimajainnik Ukiunga 2008/09 mit 2019/2020 mut	10
Ilulia Pingahuat – Ikummatigut Hapummiliriniit Ilitturnia	12
Hivunikhaa	12
Ikummatigut Qaujihatigut Titiraqhimaninga	12
Ikummatigut Iiharviat Titiraqhimaninga	12
Iglutigut Hanalrutigullu Titiraqhimaninga	13
Aulahimajut Iglutigut	13
Nutaangujut Iglutigut	15
Hanalrutit	16
Ingilralirinirnut Ikummatigut Titiraqhimaninga	17

Ilulia Hitamat – Pittiarnikkut Piliridjuhitqijaujunik Ikummatigut.....	18
Hivunikhaa	18
Pilirinikkut uumalu Parnaqtauvallianiq	18
Aahiit Ikummatigut Alrujartigut Hivuagut	18
Aahiit Ikummatigut Uunaqtigut uumingalu Uunaqtumik Imautigut	19
Ikummatigut Iqqaqhimayunit	19
Ilulia Tallimat – Naamaktumik Kamaqijaqarnigut Uuktuumajut	20
Parnaqutait	20
Avatittiniit Ikummatigut Atuqtakhat	20
Ilulia Arvinilik – Nungujuittut uumingalu Ujararjuanit Uqhurjuatigut Anginiqhainiq	22
Parnaqutait	22
Nungujuittut	22
Uqhurjuat uumingalu Pullatiit Uqhuataa	22
Angirutait Atuqtakhat	22
Ilulia Arvinilik Atauhiaq – Kingulliit	24

Titiraqhimajaa Ministaup

Tun'ngahukluhi hamunga Ikummatiinut, Nunavutiup parnaqutakhait atuqtakhait ikummatigut naamatqijaujunik, avatittinit, ihuartuniklu qajangnaittunik hilamut. Inuit inutuqqait uumingalu Inuit Qaujimatuqangit aulapkaijiit Nunavut Kavamaitigut hivunipkaivlutik attiqhiavlugillu uumingat Ikummatiit parnaqutikhainit. Ikummatiit taijutiqaqtuni aallatqiinut ikummatiit attiqhiaqhimavlugulu, ihumagivlugu qanuq atuqattaqhimatuniklu pullatinit uqhurjuanganit.

March 2007 mi katimatillutik Maligaliurtinit, uqaqhimajaraluaqhugu tikkuqaqhimavlugu uumingat Ikummatiitigut Taiguarniq aulapkaigiamingni parnaqutigut. Inuit kiudjavlugit iluaniittutik titiqqani Ikummatiinut.

Hamna parnaqutiit uuktuutaujumavlugu ikajuutauniaqhunilu Nunavunmiunut atuqattariittumik pullatit uqhurjuanit, uqhurjuat qajagivallaaliqhuni hilarjuamut, Nunavunmiut qaujimavlutik ihumagivlugulu uumingat piruqhiinigut atuqattalirmitku ihuatqijauniartuugaluaqtuq qajangnaittumik Kaanatami.

Hamna naihinariamingni atuqattariittumik ahinit ihumagijuugaluujugut ikummanit, uumingat imaup puplariktumik ikumalaartunit, anuqqiup hakugingnia, hilarjuap hiqinirnulluuniit, taimaa ihumagijaujuugaluujugut. Ilagivlugulu qaujihavlutattaq ihivgiuqhuta nutaamik ikummatiinut, tadsja ihumaginahuarupta aallanit nakuujumik taimaa hakuniqhainahuarlugu atuttiariami ikummatigut. Hamna parnaqutiit hakugikhinahuarupta naamaktumiklu naihipkarlugulu ikummatigut.

Pivalliani q nunamiuttat ilagiiqhugu ihumagivlugu Ikummatiitigut. Aahiitauq ilitturilugit inungnut naihipkainahuaqhugu

atuvallaaqhimaittumik nalunaitkutigilugu Nunavunmiunut ikajurumavlugit aturpallaaqhimaittumik ikummatigut.

Mikijunnuanit pijungnaqhiniit Nunavunmitut uuktuumajukhauguluit havaarilugillu Kanatap kavamatiqainut hanajaaqahutalu qaujihainiarupta parnaqatiqarupta havaktunit pilirijiinut gavamatkut aulangitannit ihumagilugu ikummatigut atuqattaqhimaittumik pullatit uqhurjuatigut.

Nalunaittuq, Nunavunmiut uqhurjuarlingnit aturuirtukhauguluit – haffuma parnaqutit taimaatut hivunikharumajuuguluit aktuumalugu hivumut. Hamna ilagivlugu pitquhivut maliktaqqut akinahuarumavlugu ajuqhainia. Pinahuatavut akinahuartaqqut, hivumuurtunga havaarijumavlugu Nunavunmiunut tunilugu Ikummattitigut.

Edward Picco

The Hon. Edward Picco
MLA, Nunaminngaartunut Ministaup

Ikummatiit, Gavamat Nunavutiup parnaqutait, maligautigiinnaqhugu Nunavutiup malikta-khait angklivallialiqhunilu ilaliuvluni Gavamangit Havaktakhaini ublumimut ukiungani 2020 mut. Hamna parnaqutingit iliuraivluni havaktakhaita hivunikharumavlugu atuqtaujumajunit: naihilugu atqhimaittumik tahapkut pullatiit uqhurjuangit.

Turaaqtitijaami parnaqutiitigut, gavamatkut pilirijiit timiqutiujullu pivalliajumavlutik havaktaghaminik, kiin-aujaitigullu pigiaqaqhutik humulli naalaumalugit. Hapkuat havaktakhait parnaqutiit pigiarumi, Nunavutiup Gavamangi (GN-kkut) hannajarumavlutik angirutikhamik Kanatap Gavamatuqainnit pilirijiit gavamatkut aulangitangillu ukiuqtaqtumiunillu nunaqatigiinullu.

Hamna pilirijjutit atuqtakhat avguumajut hitamatigut:

- Aulajut atuluaqtailinirmut naamajumiklu,
- Himmauhitigut ikummatit, iluliqaqtuni imaup puplaugijaanit,
- Ihuaqtunik kamagijaqarnigut uktuumajakhait, uumingalu
- Uqhurjuaq, gaasiliq uumingalu nunguharaittuniklu pivallianiq.

Hinnaktuumajaqqut

2020nuqqat, Nunavunmiut avatiptingnit ikammatiningniaqhutik kajangnartumik, nunamullu hurulaittumiktauq, havaatigullu ikajuutauniaqhuni Nunavunmiunut, ublumimut aqagumullu.

Pinasuaqtavut

Ikummatiit ajjikuhiirniartaat Pinasuaqtavut ukiungani 2004mi-2009mut, Nunavutiup gavamangi piliriakharijaujuq titiqqanit, uumingalu Qaujimjatuqangit maliktakhait.

Ikpigijakhaugaluit uumingat Pinasuaqtavut 2004-2009 mi titiraqhimajuq tutquumaquvlugit ikiliquvlugillu ikumajunut aallanillu atuqtukhamik uqhurjuatigut alrujaqtunut uunaqutikhamut.

Taimaa hakugikhipkaiquivlugillu Inuit Qaujimajatuqangit uqauhiunnit Aajiiqatigiinirnikkut (ihumaliurlugit atauttikkut uqarlugit angirutigilugilluuniit), Piliriqatiginiq (havaqatigillugit atauttimut), Qanuqtuurniq (qanurunaaqhimaittumik, pidjutigilugillu) uumingalu Avatittinnik Kamatsiarhiq (ihumagijauttiarlugu kamagittiarlugulu nuna, huraadjat hilaullu), Gavamat uqarvigitaaqhimavlutik Nunavunmiunut. GN-kkut huli uqarvigivangniaqqut maliktakhamut pivlugu Nunavunmiunut parnaqutaillu.

Parnaqutigijakhaqqut Ikpigijakhaqqullu

Hamnaparnaqutiit nalaunahuaqhutik maliklugit ikpiginiiit:

- Naamakhilugit ulurianaqurtailinahuarlugit ikummatilirnigut atuqattaqhimaitumik pullahimajut uqhurjuat, anginiqharlugillu halumajumik ikummatikhainit iglumingnit ikummatikhainit.
  - Pitqaarlugit ikummaliriniit uumingat ingilrautiliriniq, uunaqutiliriniq, imap uunaqtunit, ikummatiliriniq uumingalu igaliqiniq, naihilaarlugit akitturnia ikummatiliriniup naamakhipkailugillu atuqattarniarumik.
  - Ikililugit taimaa qajangnaittumik hilaup ikililugulu atuqattaqhimaittumik ikummanmit taimaa hilaup hururnaittumik hilaup aalanngurtirnaittumiklu.
  - Tunilugit pilirianguriami uvvalu havaarijakhainik taimaa Aviktukhamut anginiqhaipkarhuni ikummatigut qajagittiarlugit angilrarmingni.
-

Ilulia Tuglia – Ikummalirinikkut Nunavunmi

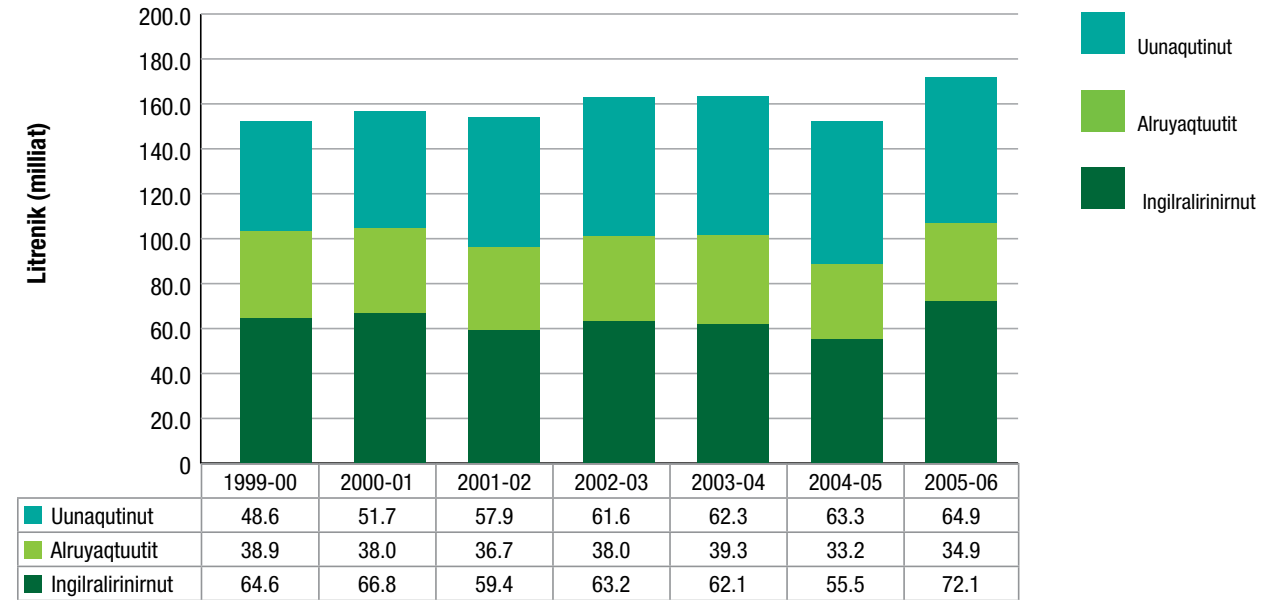
Amihuuvjaktut aallatqiumajunit nakuujunik ikajuqhutik Nunavutiup ikummaliriniup mikhaagut Aviktuqhima-jumi hannaihimavlutik. Qulliliqjiit Kuapuriisailuqhutik (QEC) Nunavutiup qullilirituangat. Uunaqutiliriniit, atuf-faaqattaqhutik uunarningait qulliup uunaqutiqarviqal-iqhutik amihuvjaktumik nunaqatigiingnit angiklivkaivlutik. Haffumingalu, QEC kkt ilauqatauliqhutik havaariv-lutik qaujihatvutiktauq qanuq anginiqhaipkainahuaqrtut imarnigut qulliliritaarumavlutik taimaa Nunavunmi ikival-liagiamingni atuqattaqhimaittumik pullatit uqhurjuanganit.

Haffumingatauq, hilarjuarmi katimavlutik qaffiiqhutik akihaqhutik qulliliriniup pilirijjutainik, akittuqhutik, talvangaanit ihumaalutigiqaligtut hilaup mikhaagut, pullatiit uqhurjuangat atuqattainaramiuk Nunavunmiut.

Qulliliriniup Aturninga, Kiinaujatigut Ukiungit 1999/2000mit 2006/07mut

Nunavutiup Gavamangit uqhujuarnit tunivaktut niuvirhu-tiktauq ukiunguraangat. Kiinaujatigut ukiumi 2005/06 milu, niuviakharaluaqtut 172 hururnaittunik gaasiliiru-tainit ¹. Titiraqtigut qaujihatigut nalaavlutik kiinauja-tigut ukiunganit 1999/00 uvunga kiinaujatigut ukiunganit 2005/06 mut, ingilrautilirininut ikumajakhaa ilulihim-ajuq 40% pusan gaasiliinit niuvirtauvakhutik, taapkuat-tauq uunaqutiit uunartut imat 37% pusanit, uvvatauq alrujaqtuqtunit 23% pusaanit. Gaasiliit akiliakhait arvinilik malrurnik kingulliinit titiraqhimajut titiqqainit 1 mi.

Titiiqqat 1: Gaasiliirutinut Niuvirnikkut Kinguatigut Aturnikkut, FY 00/01 to 05/06²

Kinauyatigut Naahimayainnikukiunga

- 1 Qulliliriniq nalunaitkutaat titiraita titiraqhimajuq iluiraivlugit Gaasiliqjiit Pilir-iviita aajjiliuqtullu ukiutigit niuvirviuvlutik niuvirumajunut.
- 2 Alrujaqtunut uqhurjuangata niuvirhimajainnit kiinaujatigut ukiungani 1999/00 uumingalu 2000/01 niuvirpakhutik PPD kkunit, uumingalu aallat niuviruma-junullu.

Niuvirpaktunut gaasiliirnit angiklihimajut uumingat 19.75 nungulaittumut litres nik (13%) pusaanit ukiumi atauhaitigut kiinaujatigut ukiunganit 1999/00 mut kiinaujatigut ukiunganut 2005/06³. Hivitujunit angijaaqtunit niuvirtaujut kiinaujatigut ukiunganit 1999/00 uvunga kiinaujatigut ukiunganit 2005/06 niuvirtaavaktut uunaqutikhait (angiklivlutik uumingat 16.3 nungulaittunik litres ukiuq atauhirnik) uumingatauq ingilrajunut uqhurjuanganut (7.5 nungulaittunik litres). Hapkuat aajjigiiktutik ikilivlutik uumingat 4.1 nungulaittunit kiup atauhirnik alrujaqtumut uunaqutikhaa.

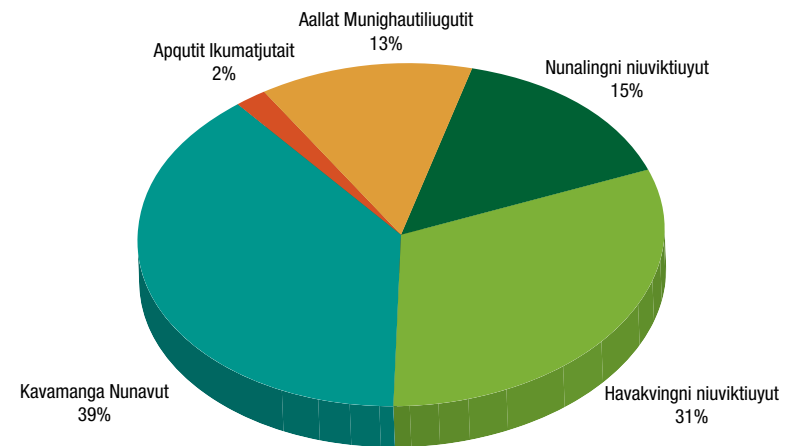
Akikhaa gaasiliinut angiklihimajut arvinilik ukiunga avatqumajainnit pihimavlutik. Talvangaanit Nunavuttip Gavamait tuniqhaivlutik naahimaittumik 20% pusanit nalliutaanut kiinaujainit atuqtakhainit qulliliqijunut kiinaujatigut ukiunganit 2005/06 mi.

Qulliliqijinit Niuvirtunut

Qulliup Ikummaliriniup Kuapuriisat niuvirpaktunut ilulia (kiinaujaqarvigijaup kiinaujarninga) nalunaitut uuminga titiqqat 2 mi. Una ‘Aallat Kiinaujaqarvigijaup Kiinaujaqarninga’ iluliqaqtuni ilakuuvlutik uunaqurtimnit niuvirnikkut, apqutit qullingat, iglunit kiinaujatigut ikajuqtuinigut uumingalu uqhurjuatigut turaaqtitiniq.

Taamna alrujaqtunut niuvirluangit Nunavunmi Gavamanit Nunavunmiutuqauvlutik, iluliuvlutik igluliqijitkut, nunaqatigiingnullu Gavatkut Nunavunmiut piviliriqartunut igluata. Akiliqtaaqhimajut Gavamat Nunavunmiunut 39% pusannut kiinaujakharvigijaup kiinaujarninga QEC-kunnut. Nunavut Gavamangit niuvirvigilluaqhimajut niuvirpakhutik alrujaqtuqtunut qulliup kiinaujaliurahuartunut angilraqatunullu atukaffuktunut iglumut.

Titiqqat 2: Alrujaqturtut Niuviakhat Niuvirtunut, nalunaitkutaa FY 00/01 uvunga 04/05

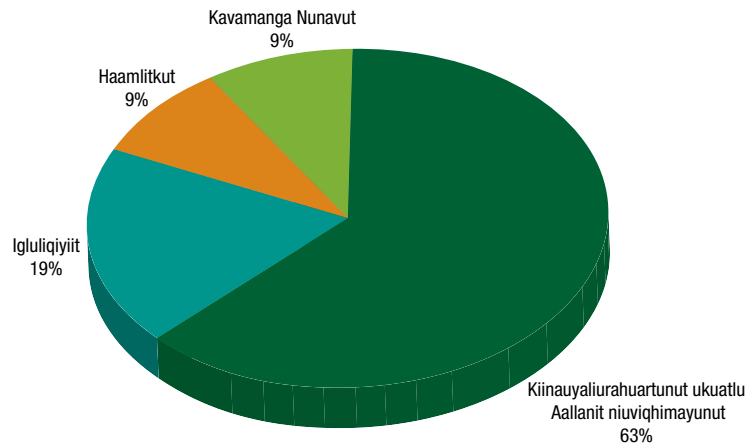

Uunaqtunga Uqhurjuanut Niuvirtunut

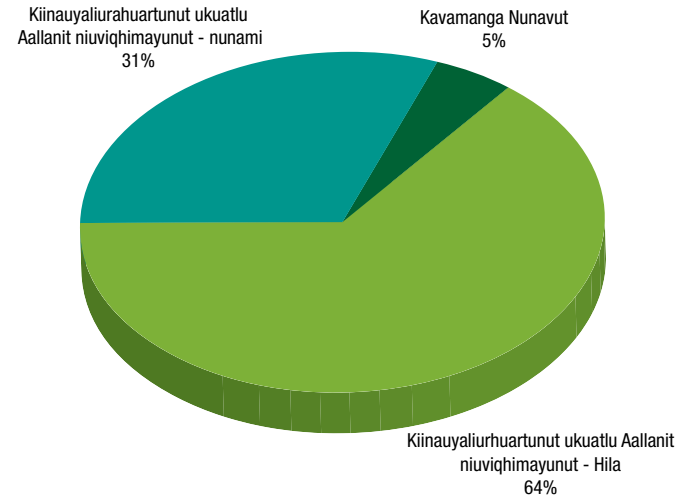
Kiinaujaliurahuartunut niuvirpaktut gaasiliirutainnit 37% pusaanit uunaqutigivlugu igluaniit imauplu uunnakhiitigivlugit. Kihiani, kiujujariaqattartut amihunit kiinaujaliurahuartunut uumingalu pilirijiit gavamatkut aulangitangi niuviqhimajunut atukaffuktunut iglumut. Titiqqat 3 takunnartuq niuvirhimajunit gaasiliinut iglumut uunaqutikhainnit imarmullu, niuvirhimajunut.

³ Amihuujut gaasiliitigut nalunaitkuhirijait nalliutigijait niuvirhimajainit aajjikhivlugit niuviqhimajunut PPD kkunit aahiit niuvirtunut aallauvlutik niuvirtaaqhimajut ukiumi atuqhimajumi. Atuqhimaittut tutquumajut atuqtauvlunillu aippaanganiani.

Titiqqat 3: Naamaktunut Pullatit Uqhurjuangit Niuviqhimajut Niuvirumajunut Uunaqutikhait Imaup Uunakhiitalu FY 00/01 uvunga 05/06

Titiqqat 4: Ingilrautilirinirnut Gaasiliitigut Niuvirhimajut, FY 00/01 uvunga 05/06

Ingilrautilirinirnut Uqhurjuanganut Niuviqhimajunut

Kiinaujatigut ukiungagut 1999/2000 mit 2005/06 mut, Gavamat Nunavunmiut tallimanit pusannit niuvirhimajuug-aluit pullatit uqhurjuanganit ingilrautikhamingnit (Titiqqat 4). Ninety-five pusannit niuviqhimajut kiinaujali-urtunut uumingalu pilirijit gavamatkut aulangitangit. Niuviakhait tingmijjutigivlugit 64% pusannit nunakkuru-tinullu 31% pusannullu. Kihiani, GN-kkut aturluaqhimajait uumingat ingilrautinut uqhurjuanganut aulaartunut havaktiitut, aahhittauq aanniarvingmungaujunullu. Qulliliriniup aturtainnit angiklivilutik malrurnik pusannit aippaagunguraangat. Uunarutilingnillu uqhurjuangat

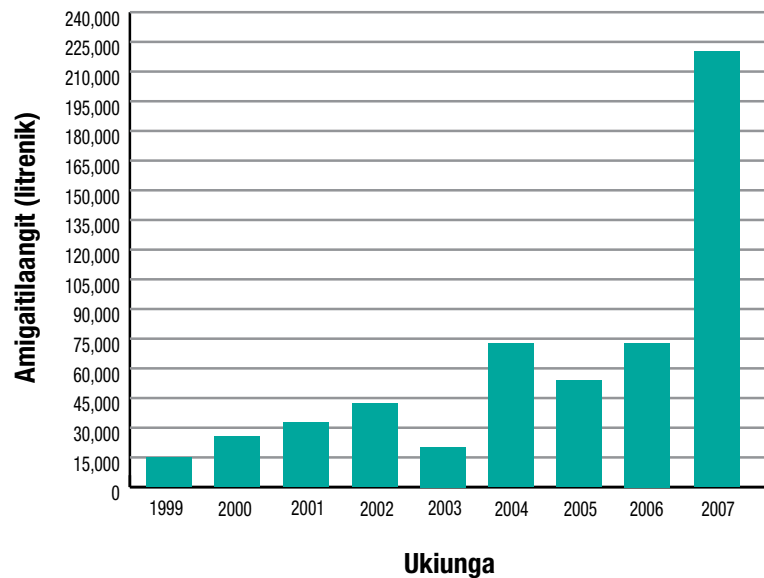
angiklivilutiktauq tallimanit pusannit aippaarunguraan-gattauq, ingilrautinigullu niuvirtunut angiklip-kaqhutik malrurnik pusannit aippaarunguraangattauq, arvinilik malrurnik ukiungani atuqtakhami.

Pullatit Uqhurjuat Kuvijunut

Nunavuttip Gavamangi Avatitiliriniup, aulapkaivlutik Gavamatkullu Nunattiarni, tautuqattartut malruk nunaqatigiiktut-titiraqtaaqhimajut uumingat Qajangnartunut Kuvihimajunut Nalunaitukataatigut. Titiqqat 5 mi ataagut titiraqhimajuq naunaittuni naunaitkuhiut katitiqhimajut kuvihimajunut ingilrautikkut uunnartunigullu gaasiliitunut Nunavunmi 1999 mit 2007 mut. Amihuuvjaktut pullatnit uqhurjuanganit kuvihimajunit Nunavunmi amigailqhutik kuvihimajunit.

Titiqqat 5: Nunavunmi Uqhurjuanit Kuvihimajunit, 1999/2007

Ikummatiliriniup Naahaurutaa, Kiinaujatigut Ukiungatigut 2008/09 mit 2019/20 mut

Malruk pusannit alaujuitpat, Nunavunmiut atukhainik 227 nungulaittumik litresnit gaasiliirutainnit angikliniartuq kiinaujatigut ukiungagut nungulluni 2020 mi, angikliluni 75 nungulaittuni litres aippaatigut. Kihiani, naahautait aallaqattarniartut angiklivallialuni. Angiklipkainiaqhutik Kanatamiut Ukiuqtaqtumiittut, ujaraqtarvianikkut qaujijhajullu atuqtakhait, hapkuningat-tauq pulaaqtarviit uhijjullu atuqattarumaarait. Titiqqat 6 titiraujaqhimajut naahautait anginiqhainia gaasiliitigut niuvirtunit pilihaarniartut Nunavunmi ukiungani 2020 mi.

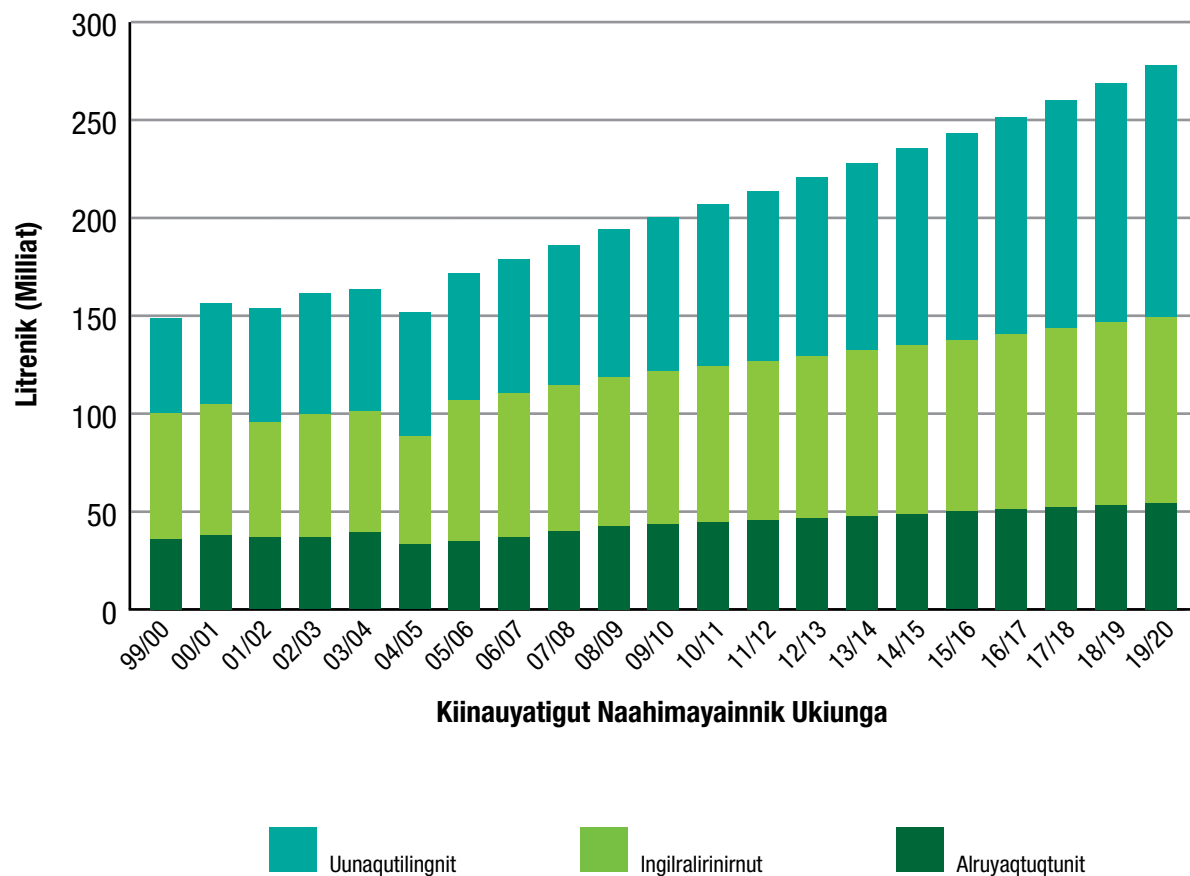
Qulliq Aulajunut Kuapariisat naahurijut alrujaqtunit niuvirvikhami angiklijunit 96 nungulaittut kWh ukiungurtinnagu 2020 mi. Tajja atuqhimajait alrujaqtutunit aulahimaitpat, 55 nungulaittunit litres nit gaasiliirnit atuqtaaqut. Kihiani, QECCkut hanaffaarumik gaasiliirturtunit hanalrutinit aahiit gaasiliirtuqhimaittunik atuqatarumik nailivallianiatuugauq gaasiliirjuaqhimaittunik. Uunaqutinut gaasiliirturtut angiklivalliavluni tallimanit pusannit ukiunguraangat kiinaujatigut ukiukhami 1999/2000 mit 2005/06 mut. Huli aulalimaitpat gaasiliirtuqtunit uunaqutikhainit akitturpallianiaqtut uvunga 48.5 nungulaittunit litres nit ukiukhami uvunga 128.5 nungulaittumik litres nit 2020 ngurtinnagu (Titiqqat 6).

Ingilrautiniq gaasiliirutait akitturpalliavlutik malrurnik pusannit ukiunguraangat arvinilik malrurnik naahimagumi kiinaujatigut ukiungani 1999/2000 mit 2005/06 mut. Angiklivallaarumi akitturparniaqhuni malrurnik pusannit aipparungurqitpat, atuqattarumik tahiniaqhuni 64.6 nungulaittunik litres nit aipparungurumi uvunga 95.6 nungulaittumik litres nit 2020 nguqtinnagu. (Titiqqat 6).

Aulajunit atuqtailinahuarutait qaujinnatqijaanit, himmauhirumiklu halumatqijaanit hurulaituniklu ikummatinit ahinit gaasiliirutiningniarumiklu, talvaanganit hurulaitqijauniaramiklu.

Talvangaanit, nalunaijajiauniaqhunilu imarmut alrujaqtunut qullirnit Iqaluinut hurulaitqijaanit pullatinit uqhurjuanit naatlugu 12 nungulaittumik litresnit aipparunguraangat.

Titiqqat 6: Gaasiliirutainnit Niuvirtunut Naahautait 2009 mit 2020 mut

Qilamiurtumik Pigialgit

Upin'ngakhami 2006 mi, Gavamat Nunavunmiut qaujiaipkaivlutik "Quniutilugu Qunlinit", ikummatigut hurulaitqijaani piliriarutainit havaktunut.

Hivunikhaa

Turaaqtilugit amihunik maliktakhainit tiguariami ikummatigut hapummilirininit hurulaittunit, atuqattangittunik Nunavutiup qullilirinigut pivalaaqhimaitumiklu pullatinit uqhurjuatinit.

Qulliliriniup Qaujihainirigut

Nunavutiup Gavamangit angmaqhiijumajut qulinit ukiukhamut piliriakhaujnut ilitturiamingni qaujiharlugulu qulliliriniup hapummilirinigit hurulaittuniklu.

- Pijjutikharvik

Pijjutikharvik nalliutiniarami nalunaitkuhikhamik ilitturiamingnilu qullinirigut hapummikhainit aahiillu qulliliriniup. Takunnartumiklu titiqqanit piniaqhutik qaujiaipkarlugillu katimaqattautinit Aviktuqhimajumi. Pijjutikharviup Ukiuqtartuviuniarlunilu qaujiaikhami qulliliriniup alrujaqturtunillu qaujiaikhamut.

Nalunaitkarlugit qujaginnarnut inungnut hivunikhainit, hananirnullu pivallialugit pigialgit. Ihumalugit igluqartunut, nanminirnut igluqartunullu, havaaqartunullu nanminiq, niguarnirnullu ikajuutauniaqhuni nutaamut alrujaqturtunit qaujiahainiga atuqpallaaqhimaitmik ikummatigut.

- Kitkut Niuvirigut Niuvikhamut Piliriakhautit

GN-kkut pilihaarniartut humilikiaq niuvirtitiniarumik piliriakhautinut nalunaitkuhirlugit ikummatigut hapummilirinirnut hurulaittuni niuvirvingmi, taimaa Nunavunmiut nalunaitkarlugit naunaitkuhirnut niuvirniarumik hanalrutinut.

- Quniutilugu Qulinit-Havaktinut Qaujihairniq Piliriakhaq

2005 mi, Nunalingni Gavamatkunilu Pivikhaqautikkut nalunaitkaijut "Quniutilugu Qulinit" Piliriakhamut. Ikajuutaajut hapummikhautivlutik qaujiaivlutik havaktunut Gavamanut Nunavunmiunut, iglumiuttanullu titiqqatigut, qaritaujakkullu, nalunaitkutinnuttauq. Nutaatqijanittauq iliuraivlutik havaktakhamingnit. Hivunikhamullu hamma pigiar-niit iglumit ikajuutaugianiktuttauq, ikummatinullu ikajuutaunullu, qaujiaiqattarlutiklu inungnut.

Aulajunnautit Ilihautikhat Hanajukhamut Tukhirautiit

Nunavunmiut Silatturviksait ilaugialgit aturnikhautikhamut ilihautilugit ikummatigut mikhaanut. Gavamat Nunavunmiut havaqatigiingniarait Nunavunmiut Silatturvikdamut ikajuutigilugit inungnut Nunavunmiunut qaujihailugit qullilirinikkut.

- Igluliqijiup Ataniillu

Nunavunmiut Silattursarviup parnaqatigiiktut Kanatap Igluliqinikkut Avatitlirinillu Piliriavikhait igluliqiniup ataniillu. Iliharvigjuat piliriakhaujunut Gavamatkunit havaktinut havakvianulluniit Iliharvigjuaniluniit. Hivulliuniaqhuni uukturlutik Iqaluini.

- Iglunik Ihivgiuqhijut

Iliharnirmut iglunik ihivgiuqhijunut ajuqhautivaktut naluhimavamik. Iglut hanahimattiangittut nalunaittut nakunngittut. Gavamat Nunavunmiut pivalliajut maliktakhait parnaqutit pigiarumajut ihivgiuqhijiikhamik talvangaanit parnaqatigiiklugit Nunavunmi Silattursarviup pivalliamingni nalunaijaigiamingni ukiuqtaqtumiut ilgungait ihivgiuqhiji iliharnirmut uumingalu nalunairutimik titiqqat.

- Ikummatigut Hurulaittuni uumingalu Aallatqiit Ikummatigut Ilihainiq

Inuit qaujimajainnit ikummatigut hurulaittunut aallatqiitigullu, Kangiqhinirnmi Havagaaktukhani Iliharvik tukhiqhinahuartut kiinaujamit parnaqutikhaimit, angikligiamingni Nunavunmiut ilihautikhaimit. Taimaa Nunavunmiut ilauqataujumaaramik hivunikhaitigut ikummatinikkut havaktakhainnit.

- Nutaqqat Ilihalahaartunut Kriit Tualunut Ikummatigut Ilihautikhait

Tamaat Iliharviit Nunavunmi maligahuarniartut itqaumagilugit ikummatigut hurulairnirnut. Atuqhimmaarlugu taamna atuqtut Quniutilugu Qulinit ilihautikhait ilihac-

tunut Nutaqqat Ilihalahaartunut Kriit Tualunut, Gavamat Nunavunmiut pigiarriartut nunaijairlugillu ukiuqtaqtupnaamajumik hurulaittunik ikummatigut ilihautikhamik.

Iglut uuminga Hanalrutinut Atulihartunut

GN-kkut hivumuuquijut igluliertunut, igluliqijiinut igluqartunullu ihumagilugit ikummatigut hurulaittuni angiklilugillu hivunigilugu maliklugit maliktahainit.

Qanuq Tuhaumajaqqut: Katimaqataujut ihumagijauluartaat tahapkuat GN-kkut ihuaqhijakhait iglumimut”hivunikhaliurlutiklu maliktarlugit hilaup qajagilugit maliktautainnit. .

Atuqhimajut Iglut

- Ilaaqhimajumi Ikummatigut Nutaannguqattaqhuni Atuqhimajunit Ilgut

GN-kkut pivalliajumajut nutaamik Ikummatigut Piliriakhat Tunganiganit Nutaannguqattatakhainit Atuqhimajunut Iglunit, autqtakhait naamagijauniarivluni akikittuuniarungnaqhivluni tajjamimut akikhaa. Una nutaangujuq piliriakhaq tunganingaa maligiartakhaavluni pigiaqariartaukhaavluni iglumut angirutaatigut ihivgiuqhaijinullu. Huli qaujihavlutiklu tiguartakharmit maliktakhaimut kinnaujalirivkhat qaujihacqtaugiagamikku uumingalu niuviqtaaqhimajumik-taimaa ajjikiitukhaugamik aahiillu.

Qilamiurtumik Pigialgit

Nunavunmiut Silattursarviup ilauqatauvlutik uumingat Iglumit Hapumminiq Avatittiniq Pilirinut Tuhaumaqattautinigit inirniit iliharvinganut Gavamat Nunavunmiullu Havaktiit uuktuqhimjut ilinriarutainnit.

GN-kkut ihumagivlutik pigiarlugit uumingat \$9 nungulaittumit ikummatilirijikhamit kamagilunilu nailipkailugit hurulaittunik ikummatigut 20% pusanigut piluni 40 nit iglulingnit Iqaluinni.

Qilamiurtumik Pignalgit

Nunavunmiut Igluliqijiup Kuapuriisat hanahimavlutik tallimanit iglualingnit iglukhamit piliriakhimajuq 25% pusanigut pihimavluni 1995 mi Ikummaliriniup Piliriajakhait, uumingalu akii-tumik havaktimut hananiarivut tamaita nutaamik iglukhainit naagiami 25% pusannigut mikhivlugu ikummatigut hurulaittuni atuqtaaqhimajumi.

- Gavamat Nunavunmiut Atuqhimajunut

Nunalingni Gavamatkunillu Pivikhaqautikkut Nunavutiup Ikummatiliriniup Kamagijaqarniup pivallianiartut hurulaitqijaanik ikummatigut 20% pusannit naihinaqtunilu igluliujut. Hivliuqaarluni, tamatkirlutik GN-kkut iglungit Iqalungni pigiaqarqaartut, aallallu igluit Nunavunmiuni aahiit 25 nik nunalingniittut. Nutaanguniktunit ajjiliurniaqhuni atuqhimajataaqtunut iglunit Gavamanut Nunavunmiut igluatananminiq, igluliqijiillu atukaffuktumillu, Nunavutiup Igluliqijiingalu GN-kkut iglumi atuqhimajainnit.

- Aturtunut Igluliqijit Atuqtakhainit Ikummatigut Piliriakhait

Nunavutiup Igluliqijit Kuapuriisat hivuanut (NHC), parnaqutikhainnit pivallianiartut ilaliut-ilugit hurulaittumik ikummatiliin it ihumagilugu hivunigigiami atuqtaaqhimajumi akikittumiklu iglukhaita inuit. Ilaliutiqarniaqhunilu halumajumik aallatqiin it ikummatinit, hurulaittuniklu taimaa tuttavikhainiklu nalunaitkutigijakhait. Uuktuutauniaqhuni naunaiqhinaqhutik NHC kkunit.

- Piturluurtunit Uuktuutaitit Maligautit

GN-kkut pivalliavlutik tiguaqhivlutiktauq *Nakuujumik Uuktuutaitimik Ikummatigut Maligautainit* ikajuquivilutik havaktunut, atangujaillu, havaktiitalu. Nunalingni Gavamatkunillu Pivikhaqautikkut aallannguqtirnarait maligautikhait parnautilugu piturluurtunit uuktuutaitit naunaiqhilugillu kituujakhaita nakuujumik hanalrutit atuqtakhainit qaujijaijut uukturlutiklu qaujijamajainnit uvunga pilirijit gavamatkut aulanngitainit.

- Gavamat Nunavutiup Atukaffuktunut Iglungit

Inuit katimajut hivunikhaqhiurtut pilirijit gavamatkut aulanngitainit, uumingalu Nunavutiup Igluliqijit Kuapuriisallu Nunavunmiut Katujijiqatigiillu Nunalingnit, uumingalu piqutiqanginit kamagijaqarniillu aturtut iglunit inikhanillu Gavamat Nunavunmiunut pigianiktukhat. Inuit katimajut hivunikhaqhiurtut ihivgiuqhiqattarlutik ajuqhautiqarumik hurulaitunit ikummatigut tiguarlugittauq aallanngurumik titiqqatigut. Hamna iluliqarniarungnaqhivluni angirutainnit aturtunit. Aturtakhainit piliriqarniarlunilu taimaa qilamiurtumik pivalliajukhamik nutaamulluuniit ihuaqutinillu aturtainnit.

- Angilraumajaujunik, Kiinaujaliurahuartunut, uumingalu Hanajauhijamajuniklu Iglut Hurulaittunik Ikummatigut Pivallianiq

GN-kkut pivallianahuat iluliqaqhimajumik hurulaittunik ikummatigut uumingalu aallannguqattartunit pivalliajukhamik turaartitaami ajuqhautijut tajja igluqartunut Nunavunmiunut. Hamna pivallianiq naunaitkutauniarumillu, nalunaitkutininillu titiqqanit, ikummatigut kiinaujalirivivagaat qaujijainirnit uumingalu ilihautikhainit kiinaujatigut ihuaqutainnit. Ilaliutiqarniaqhunilu Nunaminngaaqhimajunut Kiinaujaliurutunit Kanatami naunaijautikhamullu nalaumanahuaqhunilu Nunavunmiunut arlingnartumit ukiuqtartup najuqpaktanginni. Ilaliutiqarniaqhuni uuminga Gavamatkut Nunavunmiunit *Naamajumik Ikummatigut Uuktuutaujunut Maligakhainit*.

Nutaangujut Iglut

- Nunavutiup Ikummatigut Maliqqait Iglukhamut

Ikummatigut Hurulaittumut pigiakhait iglumut putuuqhimajut hamunga Kanataup Iglup Maliqqainit, akiittumut havaktut maliqqait tiguartaarnagit nuna-lingnit gavamatuqqainit. Nunavunmiut Gavamaita tajja atuqpakhutik ukiungani 1995 mit titiqqatigut uumingat Kanatap Ikummatigut Maliqqait iglumut. GN-kkut ihivgiuqhiniarait ihuaqhilugillu tajja aturtainnit ikummatigut akikhaat uumingatauq Nunavutiup arlingnartumit ukiuqtaqtup najuqpakviat.

- Aulajungnautit Ubluriaqtut Nalunaitkuhiit Nutaamut Iglumut

Pittiaquvlugit aulajunnautigut hurulaittumik naliakmut qulaatigut aulajunnautigut maliqqait uumingalu niuvirumajunut qiniqhiaquvlugit naamatqijainnit ikummatiartumik hurulaittumik iglumit, Nunavutiup Gavamangit nalunaipkainiartut iglukhamut nalunaitkuhiit piliriakhamut.

- Gavamat Nunavunmiut Nutaamik Kiinaujaliurahuarvik Iglumut Piliriakhaq

GN-kkut havaktiit havarahuartut igluliurtunut havakti-illu igluliuriamingni naamajumik ihumagillugit aulajungnautit hurulaittumik nalaulunilu aallatqiinit. Iglut Atan'ngujait aturniarait Hivunikhautinut uumingat Aulajungnautit Hurulaittumik Avatittiniup Maligau-

tainnit (LEEDS) ilaliutigilugillu ihumagilugit ukiuqtaqtup hilait igluliurumik. GN-kkut qiniqhialuni malikta-khainit nalaumatqijaaniklu nutaamik iglukhainit.

- Kitkullikiaq Igluliqijiit Nutaamik Iglukhamut Piliriarniq

Nunavutiup Igluliqijiit Kuapuriisat ilagiivlugillu Nunavut Tunngavik Timingat piliriavlutik niruaqhutiklu qulinit ukiumut naallugit igluliqinirnut piliriakhamut kanatap gavamatuqqainnit. Ihumagivlugit, Saivat hannanik tuati fainiklu nutaamik igluliurahuartut. Hanajaugumik ihumagijaujut ikummatigut hurulaittumik alrujanigarniaqhutik imaa 25% pusannit naahautiniaqhuni tajja aturtainnit maliqqait naahimajainnit. Naamakpiartumik nalaujimavlni uuktuutavlni 2007 mi uumingat tallimanit iglulingnit iglumi. Parnaqutikhamik nutaamullu ihumagijavlni ihivgiuttiaqhimajait naunaiqhivlutik akittuqhimaitumik ihumagiluni, maliktakhailu ilihautiniaqhutik taimaa nutaat igluit qulliqarniartut naamajumik

- Nutaag Iglut Ikajuutaajunit Piliriakhat

GN-kkut angmaqhiinahuartut piliriakhamik ikajuqta-khait Nunavutiup pilirijiit gavamatkut aulanngitangit pigiariangani naunaitkutinit uumingalu kiinaujanit ikajuutinit, taimaa igluliuriami ijuatqijainnit iglukhamik. Gavamat havakhimmaarnahuat aahiit ikajurtiit piqatauhimajullu ihivgiuriami Nunavutiup hanalrutainnit hunakutaaqarvianillu ikajurtut. Ilangilli kiinaujatigut ikajulaaqtuni ikajuriami akiliakhaa ikummatigut hurulaittuni alrujaqturtuni iglukhamut uumingalu ilirailuni hiqiniup uunarninga imautikhamut.

Qilamiurtumik Pigialgit

Gavamat Nunavunmiut nalunaiqtaaqhimavlutik maligautikhamik ihumagijaullu-aqtakhainik akikhaa hurulaartumik qaumajuaqtunit qullikhamit, talvangaanit ihumagijakhait pujuum anialailaqutaat aktuumalugit 1,300 angijaartumik aippaangurtaartumut.

Hanalrutit

- Nunavutip Aulanngitangit Maliktakhait

GN-kkut nalunaiqhaivlutik uumingat Aulanngitangit Hurulaittumik Ikummatigut Maligautinit aujami ukiungani 2007 mi katimatillugit taimaa nailiquivlutik akiliakhamik uumingat hururnartumik, qaumajumik qullikhamit. Gavamatkut Nunavunmiut ilajumajut *Aulanngitangit Hurulaittumik Ikummatigut Maligautainit* ilaliut-ilugit atuqtakhainit maliktakhait ikililugit naamajumik aulanngitangit hurulaittumik ikummatikhamik alurjartunik uumingallu uqhurjuakhait uunaqtunik. Hamna nalunaitkutiqarluni “Ukiuqtaqtup Ublurianga” naunaitkutunik nalunaittaariami atuqtakhait aulanngitangit hurulaittumik ikummatikhamik nalaumajumik atuqtakhainit Ukiuqtartumiuttanit, katitiriamillu nalunaitkuhirnit alurjartuqtumi aallatqiiniklu ikummatainit.

- Ihuatqiijainnit Pivalliajumajumik Ikajuutait

GN-kkut pivallianahuat ikajuutainit taimaa aturuiramingni hurulaartumit alurjartuqtumit uqhurjuanillu hanalrutainit. Taimaatutauq, Gavamat nalunaiqqutiniartuttauq Nunavunmiunut nakuutqijaanit ihuaqtumillu hanalrutainit ihuaqutigivlugit ukiuqtaqtup najuqpakviata akikhailu ihumalugit. Tahapkuat hanalrutit ilaliutinahuartuttauq angilraumajumik hunanikliaq atuqtakhainnit uumingat annuraanut uaqhiviat, paniqhiiwiillu, iggaviit, quaqarviit, imarmut uunaqutait iglumullu uunaqutaillu. Hamna ikajuutait aulapkainiaraat ilaliutiniartut Gavamatuqait Kanatami anngutihi-maittumik aulanngitangit maliktakhait pivalliajakhailu.

- Pujum Anialailaqutaa Maliktakhait

Tajja atuqhimajait GN-kkut niuvilaaqtumit maligautainnit ilaliutilimaittuni ihumagihimaittumik aulanngitangit hurulaittumik ikummatigut mikhaagullu (imaatut; halumajumik, nungujuittumiklu ikummatiniq pigiaqanngittuni). Tajja atuqhimajainnik niuvirhimajumik maliktakhainit ihivgiurtut huli, hivunigivlugu pujum anialailaqutaa niuvirtukhamut maligautaita. Una maligautik naunaijauniarluni niuvirviup atan'ngujainut ilihautilugit katimataarumik ilihautikhainillu makpiraatigut.

- Iglup Ihuaqutait Himmauhiat Piliriakhaq

GN-kkut pilirianingniaqtut naunaiqhivlugillu iglup ihuaqutainnit himmautikhainit piliriakhainit ilaliutigiami hanalrutinit kajumitqijainit tiguarlugillu aulanngitangit hurulaittumik ihuaqutainit iglup. Ihumagivlugit piliriakhait ilaliutinahuat uumingat: kiinaujatigut, naunairutinit, angijunik aquiqturutinit, iqqarnikkut himmautikhamut iglup ihuaqutainit. Himmauhiat piliriakhait ilaliutinahuartut niuvirtukhamut akiliakhait naunairutainit piliriakhait ilagiilugit Nunavunmiut Igluliqjiit Kuapuriisat ikummatigut piliriakhait himmauhiat iglup ihuaqutaillu.

Ingilrautiliriniup Aulangitangit Hivunikhat

GN-kkut ikajurumajut Nunavunmiunut niuviriami aulangitangit hurulaittumik ikummatigut akhaluutinit, ihuaqutikhait, naunaiqhilitauq naamajumik aulangitangit hurulaittumik uuktuutautikhait maliklugit maliktakhainit.

- Ingilrautijunit Ikummatigut Pivalliakhait

Katimajiit amihuujut piqataujimajunut igluliurtunut, igluliqjiinut igluqartunullu atan'ngujainit ihivgiujigiami tajja ingilrautijunut ikummatigut uuktuqhimajumik ingilrautijakhait atuqtakhainit. Hamna angiqtaugumi hiimuurtukhaujut hivunikhainit Gavamat piliriakhait pivalliajukhamullu. Amihuit naittunik uuktuautiqaqhutik uuktuinarahaurtut ingilrautijamut aulangitangit pijakhait ukiuqtaqtup

najuqpakviani. Hapkuat ilaliutiqaqhutik uumingat: Tajja ingilrautijumut GN-kkut maliktautait, tallimanit pusannit naihipkaijut hivumuurtut gavamaita mikhaagut aullaartunut, ihivgiuqhivlutik hanningajut akhaluutait, Iqalungni qujaginnait akhaluutaillu uumingalu iniqhimajunit titiraqtaaqhimajunit akiliakhait ihumagivlugit angijaatqijainnit ingilrautit akhaluutit.

Ilulia 4 – Tiguarniq Aallatqiinik Ikummatighat

Qilamiutumut Pigialgit:

Uumingat Hururnigut Uunakhivikhat Piliriakhat, Qulliq Aulangitangit Kuapuriisat nailipkainiaqhutik atuqattarhimaittumik pullat iqhurjuanganit malrurnik nungulaittumik liitasnik alraaqutimut Iqalunni Kangiqhinirmilu.

Pivallianiq

Nunavutiup Gavamanga parnautiqarniartut pivalliajumajullu amihunit maligautikhamit angiklipkaigiami tiguariami halumajumik, nungulaittunik nanmininit ikummatighamik himmauhiangani uumingat nunamiuttat ujarangni uqhurjulingnit alrujaqtuqtunit ilaliutilugillu uunnartumut uumingalu uunartunit imautinit.

Maligautikhainnit Pivallianiillu

GN-kkut angmarumajut nunami hunakkutaanit uumingalu kiinaujaliurahuartunut ihivgiuqhijinut naunairiami katillugillu aallatqiitik halumajumiklu, ikummatighamut atauqtaujukhat 26 nik nunalingnit.

- Aallatqiit Ikummatigut Pijjutikhainit Ihivgiuqhijunit
Havaqaitiiglugit ahinnit piqataujumajunit, GN-kkut pigiarniartut aallatqiik ikummatigut akikhaa uuktuutaunikku naunajaimingni qanuq atauqtauvighaa kiinaujaliurnigut halumajumiklu, nungulaittumiklu ikummatigut. Ilaliqarniaqhuni nunaup ikianganit, anuqqiup, hiqinirtigut, naittumik, kuukkamiut, imaup hinaagut, huruniggullu aulanginganit. Ihivgiuqhiqaarlugit naunaiqhiqaarlugillu, GN-kkut pigiarniartut nungulaittumut ikummatighamuy piliriakhamit Nunavunmiunut.
- Inminik Ihumaliulaartut Niuviaqhat Maliktautikhat
GN-kkut apirinahuataat QEC-kkunnut ihumagharqhiulugu piliriariami tunilugillu, humik naamajumik,

Inminik Ihumaliulaartut Niuviaqhaq Maliktautikhamik imaa ihumagijauttiarturtumik pivikhaa ikajuutauniarumiklu ikummatiniup havaktakhainit ilakuut niuviqtaugumik QEC-kunnut tunilugit.

Qanuq Tuhaumajugut: Anginiqhait aulangitangit niuviqtut Nunavunmi ihumagijut piliriakhamut nanminiq alrujaqtuqtukhamit ingniqutainnit niuvirtitijumavlugit ilakkuit ikummatigut QEC-kkuunt.

Aallatqiitigut Aulangitangit Ingniqtikhait Alrujaqtuqtumut

- Imarmut-alrujaqtuqtuq

Imarmut-alrujaqtuqtuq ingniqtuqtaqtuni imaup kuhianganut halumatqijauvlunilu aulangitanginnit, nakuutqijauvlunilu, akikittuuvlunitauq. Imarmut-alrujaqtuqtuq hanalrutit atuqtakhait qaujimaninga atuqtauvaktuni saivanti ukiungagut avatqutugu Ukiuqtaqtumi. Nungulaittumut ikummatigut pijakhait alrujaqtuqtumit ingniqtikhaimut Nunavunmi ilaqaqtuni uumingat anuqqiup, hiqin'ngup uunarninga imarmilu. Hanalrutit atuqtakhait qaujimaninga nalaumagumik, hiqin'ngup uunarninga anuqqiuplu atuqattarnirait Ukiuqtaqtumi. Tajja huli, QEC-kkut ihumagivlugit imarmik-alrujaqtuqtunik.

QEC-kkut piliriqaarnianirarniat iniqtiqhimajumik ajurnainninga uuktuutauvluni amihuvjaktumik imarmiup-alrujaqtuqtunit ingniqutainnit najukpakvikhaat pivalliavlutiklu

hivunigivlugit atauhirmi inikhaat hamani Qikiqgijaarvik ikajuqhutik kuukkap halvarnikhaat uvani Akulikutaq uvanilu Tungatalik Qairuliturmilu. Ihivgiuqhijait naamagaarumi laisikhainit angirtauniartuq, kiinaujaningiaqhutik, QEC-kkut naahuriniaqhutik hivulliuluni imap-alrujaqtuqtuni Nunavunmi 2012 nguqqat. QEC-kkut tun'ngaviginiaqhutik, ihivgiuqhilugit qanurli naamainakhaita imaup-alrujaqtuqtuni ingniqutikhainit havaktakhait Kivallirmi, Qitirmiunilu.

- Atuqtait Gaasiliinit-Ingniqutait Hannaviit

12 nungulaittumik liitasnit uqhurjuarnit atauqtavaktut aippaangungurpat ingniqutaita alrujaqtuqtumi Iqaluinni. Una atauhirmut, pingahunnit naahimajait atuqpaktuni Nunavunmi. Iqalungni naahimajait, arvinilik hitamaat ikumania pigipluni, angitqijauvluni alrujaqtuqtumi Aviktuqhimajumi. Hapkuat naunairutait, naunaittut angiklivaallirmat Iqaluini, atuqtakhaillu naamajumik Nunavunmi ikiligiamingni gaasiliirtuqtumi.

QEC-kkut huli atuqattarniaraat pivalliakhami himmauhirlugit hurulaittumik gaasiliirutait ingniqutilingnit, ihivgiuqhiivlugillu naamaktumik halumajumiklu uqhurjuangit, ilaartuilugit uqhurjuanit nalaumagiama hurulaitqijarnit uqhurjuartunit ingniqutunit.

Aallatqiinit Aulangitangit Uunaqutikhamut uumingat Imarmut Uunnakhiivikhaat

GN-kkut aulapkainiaqhijamut qaffinikli takunnartumik havaktakhainit ihumaliuriami ajurnaininga aallatqiinit aulangitangit uunaqutikhamut uumingalu imarmut uunnakhiivikhat.

- Hiqin'ngup Imap-Uunnakhiivikhait Havaktakhat Hiqin'nguplu

Uukturahuat havaktakhainnit aulapkainiaqhutik ajurnaittumik kiinaujaliurnartumiklu hiqiniup imaup uunnakhiivikhat hiqiniuplu ukiuqtaqtumi najuqvikhait. Hanalrutit atuqtakhait qaujimaningit atuqtauniartut uunnakhiivikhait imarmut igluliumik anginiqhainit uunaqtulingnit pivikhait. GN-kkut ihivgiuqhinaqhutik takujakhainit takuunartumik ajjiliurutunit hiqin'ngup alrujaqtaita ilanganit uumingalu naittumik anuqqiup anurainnit.

Hururnigut Aulangitangit

QEC-kkut GN-kkullu angiklipkainiaqhutik atuqtukhamut aulangitangit hururnikkunit maliklugit maliktakhainit.

- QEC-kkut Ilakuutait Uunartumut Piliriakhait

QEC-kkut angiklipkaijumajut naamagijaukpat, ilakuutait uunartumut piliriakhait nunalingnit kiinaujaliurnaqtumik hilamullu qajangnaittumit. Unatauq, ilagiiklugit Gavamat Nunavunmi naunaiqhipkainiarami pigianiklunilu aulangitangit hururnikkunit nutaangurlugillu atuqtakhainnit. GN-kkut angmarumajut angiklipkailutik ihivgiuqhinikkut naunaiqhigiarlutik qanuritakhaita naittumik aulangitangit uumingat hururnaqtumik havaktakhaita Nunavunmi. Nalaumakpata uukturainit, GN-kkut pigiar-titulutik uukturautikhamut havaktakhait nunalingi.

Qilamiurtumik Pigiartakhait:

GN-kkut uqautinia-raat maligautikhait pigiartakhainit Ihuartumik Aulangitangit Kiinaujatigut Tukhiutiniq Nuvaippa 1,2007 mi. Kiinaujakhat pivallianiartut aallatqiniklu aulangitangit havaakhat. Ilaliutiqarlinilu, Avatittiliriniit kititirniartut aulapkainikhait ahiillu kiinaujatigut ikajuutikhainit.

Parnaqutait

Nailinirarlugit Nunavutiup atuqattaqtait ahiit pullatinit uqhurjuangit ilaartuivlutik nungulaittumik aulangitangit maligautikhait tamatkiulugit Gavamat maliktakhaita.

Avatiptingnit Aulangitangit Maligautikhait

GN-kkut ihivgiuqhirniarmijut maligautituqqainnit aulangitangit ihumagijakhainnit aallanguqhirlugulu pigiarlugulu tiguatakhainnit maligautait aulangitangit naamatqijarnit ikummatiturniq.

- Nunavutiup Aulangitangit – Qaritaujamut Tuhagakhainik

Gavamat Nunavutiup hananahuartut Nunavutiup Aulangitangit – Qaritaujamut Tuhagakhainik ikajuutikhainit nalunaitkutikhainnit naalaktakhainit aulangitangit maligautainut, qaujiaivlugillu nalunaitkutikhainit tautugiami naunaiqhigiamilu qanuq pigiakhaa Nunavutiup Aulangitangit Parnaqutikhainnit Ministap Ujarargiurvingnut Ukiunguraangami Naunaitkutaa Maligautikhaimi. Hamna havaak tun'ngavigijauniaqhuni ukuningat angmaqhin-arumik Nunavutiup Aulangitangit Aittuuhianut.

- Akikittumik Aulangitangit Kiinaujanik Tukhiutiniq

GN-kkut aulangitangit kiinaujatigut ikajuutikhainit piliriakhait amihuuvlutik ilaliutiqaqhuni nalunavjak-

tunik ihivgiuriami naahautigiamilu. Talvangaanit, ikitturnialu naagiami Nunavutiup aulangitainnit ajurnaqhivluni ilitturiami. Amihuujut Nunavunmiut ilihimanginnamik qanuq pigiami kiinaujatigut aulangitangit. Ilihimangittiaramiktauq qaujimanitutik huungmangaat Gavamatikkut akhuurhutik kiinaujatigut ikajuutigut akitturaangamik hunalikiak, akitturpalliavlutik qaffinikli ukiunguraangamik.

Akikittumik aulangitainnit tukhiutiniq ilaliuti-qarniaqhuni nalunaittumik naunaiqhiniq. Ilaliuti-qarniaqhunilu pivallianaqhutik aulapkailutiklu aulapkaingittutiklu kiinaujatigut ikajuutikhainik.

- Aulangitangit Ikajuutikhait Pigiarniq

Aulangitangit havaktakhait katimajiit hivunikhaqhiurniaraat naunairlugit uuktuutaatikhamik maligautainnit titiraqhijamunik aallangulaartumik ihumagilugit aulangitangit ikummatigut happummiliriniit hurulaittuni titirakkut tiguarniaraat halumajumik, hurulaittuniklu ikummatikhainni aulangitangit. Naamagijaugumi, ilangit atuqtakhainit ikummatigut kiinaujatigut ikajuutikhat aittuutauniarungnaqhivlugit ihumagivlugit aallangurninga. Havaktut katimajiit piliriakhamik qaujiahainigut parnautinit naunaiqhijumavlutik qanurli ihumagijangnik pigiaqartuhi ihivgiuqhiluhillu naamagijaukpat uukturtuni havakhainit. Hapfuma kiinaujatigut ikajuutikhait naamagijaukpat pivallianaqhutik aturlugit uukturtut havaktakhamut.

Qanuq Tuhaumajavut: Ilaugataujut nalunai-pakvlutik tajja aturtainnit ikajuutikhat aituu-taunigut ihumaginngittutik hurulainnigut aulangitangit atungittutiklu halumajumik nungu-laituniklu aulangitangit, ikajuqhimavlutik ihumati-
guit uuktuutautinikkut havaktakhat ihivgiurtuni nutaap kiinaujatigut ikajuutikhaitigut.

- Nunavut Aulangitangivikhak

GN-kkut piliraarniartut ihivgiurtakhamik titiqqatigut nalunaipkainiaqhutik hivunikhaa Nunavutiup Aulangitangivikhak kiinaujatigullu tukhiutiniq ilagiiklugit Gavamat Nunavutiup, Qulliup Aulangitangit Kuapiriisat uumingalu Kanatap Gavamantuqait. Hamna qaujihainiq ihivgiurniaqhutik hanajumavlutiktauc hakugikhilugillu pilirijiit gavamatkut aulangitainnit piqataujumajunut.

- Uqhurjuatulirinirmut Aviktuhimajumik uumingalu Qulli-
Aulangitangit Kuapiriisat

QEC-kkut uumingalu Nunalingni Hunakkutaarilirinik-kullu qaujihai-
vlutik havaktakhainit havakhutiktauc ilagiiklutik haffuminga QEC-kkut Uqhurjuatulirin-
irmut Aviktuhimajumikkullu. Hamna hajungnaralu-
aqhuni akitturpallaaqhunitauc Kanatap uqhurjuatigut huli pijuminaqhuntauc qaujihai-
giaqahutik havaangit, ihuaqhaujkhutiklu pigiaqarmat taimaa nalauminaq-
tumik aturtakhait huli uqhurjuat akikhaitalu akitturpallaarmata.

- Kuvilaitkutaatigut Maliktakhait

Avititilirinikkut havaqatiingniarait Uqhurjuatulirin-
irmut Aviktuqhimajumiklu uumingalu Uqhurjuatigut Aulangitangit Parnautingit ilagiiklutik ilihautikhainit hanalrutinillu ihuaqutait nainiqhainiarnigut aturtunik pullatin-
it uqhurjuanganit kuvihimajumik Nuna-
vunmi. Ihumagijaraluangit hanalrutikhainit tahapkuat akihartun-
ut uqhurjuatigut havaktakhainit angrutainit qaujig-
iaqahutiktauc pigiaqahutik ihumagijakhaillu kuvihimajumik uqhurjuatigut, tahapku-
alu havaqataita qaujimat-
tiartukhavlutik kuvihimajumik pittailinikkut.

Qilamiurtumut Pigialgit

2006mi, Qulli-
Aulangitangit
Kuapiriisat iliuraiv-
lutik uumingat
Nunavut Aulan-
gitangivikhak
tunijumavlutik
aulangitangit huru-
laittumik uumin-
galu aallatqiinik
aullangitainnit
tuhaumakpaivlutik
Nunavunmiunut.

Ilulia 6 – Nungujuittunik uumingalu Pullahimjut-Uqhurjuat Pivalliani

Hivunikhaa

GN-kkut tautungniartut pivalliajukhamut Nunavutiup nungujuittumut, uqhurjuangit, pullahimajut uqhurjuangit pigiariami pivalliajukhamik hilaamut kamagittiarnaqtumik.

Nungulaittumik

Nungulaittumik akikhaat hilarjuami akitturpiaqhutik aippaanganianit, angiklivallaarhuni atuqtakhat uumingat uuttaarnartumik havigalingnit atuqtauvakhuni uqhurjuanut uuttaarnartunik hanalrutainit. Ihumaaluutigijut hilaup aallaangurtirninga uumingat pujuum anialailaqaataanit pihimagamik atauqtaunginnaramitku pullatiup uqhurjuanganit ihumagijauvlutik ahinit nunataarninganit, ilaliuvlutiktauq Kanatap Hivunikhautingit, anginiqhainahuaqhutik nungulaittumut uqhurjuatigut atuqtakhainit. Uuttaarnartumik uqhurjuaviit pivalliajuittutik pujuum anialailaqaataanit, kihiani pivalliajukhutik uuttaarnartumik iqqakuungit.

Hakugikpiartumik nungulaittumilingnit akikhaa aalamiktauq nutaamik ujaraliurnikkut havaktakhainit hivuniqanngittut hilarjuami, Nunavutiup nungulaittup hanirarvikhaqhutik pijaujumajut nungulaittumik qiniqhiavlutik. Nunavutiup Gavamangit pilihaaqhutik naunaijainirnit maligautikhainit titiraqhimajumik piliriakhainit ujaraqhiutulirinirnut nungulaittumik malittiaquivlugit qajagituivlugillu hilaamut naamagijanik Nunavunmiut.

Qanuq Tuhaumajavut: Amihut ilauqataujut pijumagaluartut uuttaarnartunik aulangitanitigut qaujajahijaaqaqhutik taimaa ilaliugiami, kihimi pivalliajungnaittut tamatkiugumilu uuttaarnartunik iqqakuunikkut ihumalungninga maliktauttiarumik kihimi.

Uqhurjuangit uumingalu Pullahimjut Uqhurjuangit

Nunavut piqaqhuni tallimanik uumingalu fiitiinit pusannit, ihumagijakhainlu, Kanatap qaujimajainnit hanivaqtauhimajunik uqhurjuanganit uumingalu pullahimajumik uqhurjuanganit. Takijaaqhuni hilarjuamit pivallialiqhutik pivikhaat hanivaqtaujaanganit kiinaujaliurningagut kiinaujaqtaaniq.

Maliktakhautigut

Amihuuvjaktut maliktakhautit ihivgiuqhiijut ihumagittiariami nalaumajakhait nungulaittumik, uqhurjuanganit uumingalu pullahimajumik uqhurjuanganit pivalliaugiami angiklipkaigiamilu Nunavunmiunut hanivaqtaujaanganit hilaamullu qajagittiaquivlugit.

- Tikkuarnikkut Angirutaat

GN-kkut upalungaivlutik niguariamingni tikkuarnikkut angirutaitigut Kanatap Gavamatuqainut qaujijaigiami Aviktuqhimajumi piqatauniarumik nanminiq ujaraqhiurnikkut aulangitangiillu.

- Nungulaiitup Maliguarniq Maliktakhait

GN-kkut amihuuvjaktut maliktakhait ihivgiuqhi-ijut ihumagittiariami nalaumajakhait nungulaittumik, uqhurjuanganit uumingalu pullahimajumik uqhurjuanganit pivalliaigiami angiklipkaigiamilu Nunavunmiunut hanivaqtaujaanganit hilaullu qajagittiaquivlugit.

- Pivallianiq Parnaqutiit Angirutaat

GN-kkut huli atuqattarniaraat pivallianiq parnaqutiit angirutaat, ilaliutiqarniaqhuni uqhurjuanganit taksirutiit gavamatkunit ujaraqhiurnilirijiit, tuniqhaijumajut naam-agijarnit pivalliaigiami ujaraqhiurnikkut Nunavunmi.

Ilulia 7 – Nunguatigut

Hulijakhamik nakuujumik arlingnaqtumiklu nutaangurtukhat aulangitangit mikhaagut nakurpiaqhutik, ilangit ajurnaqhivlugit ihumaliuriamingni. Ilumuurtumik angijjutaa aalannguriaqaqhutik niuvirnikkut, gavamatkuliriniit angirutaitigullu gavamatkunit havakviallu. Hilauplu Iihautiniq ilumuurtumik aulangitangit akikhaat ihumagijauttiartakhaujuvlutik.

Ahivaqtaugumik ilangit pullatip uqhurjuangit atuqtaujut Nunavunmiut aahiit pivalliangit ihuilaqiniartut hilarjuarmut ilainaa ihumagijukhauvlutik kiinaujatigut kiinaujaqtaaqatunut aulangitigut hanivaktauvlutik Nunavunmi, akikhaa nailipkarnitkaluarluni.

Tajja, aulangitangit titiraqhimavlutik kiinaujaliungit hilaup najuqpakviatalu ajuqharniaqhuni, kihiani ihivgiurttiarumi taututtiarumilu aulangitangitigut, Nunavunmiut pivallialaaqhutik ihuaqtauvluni pijjutigivlunilu Nunavutiup hivunikhaita.

Pigiartitigiami hapkuat maliktakhautit Nunavut hivumuurlaaqhutik katimagumiuk pigiartitiniita hinnaktuumania pigiarumik hurulaittumik aulangitangit hapummihimajumik uvvalu hilaup najurkpakvia kiujaugiaqartaujukhaq. Uvvalu, ikajurniaqqugut ilumuurtumik kiinaujaliurnigut ikajuutikhait Nunavunmiunut, ublumimut aqagulu.

Tuhaumajaqqut: Ihumagijarnik uqauhikkut arlingnaqtumik quviahuktugut Nunavunmi, ilauqataujut ihumagijauttiaqhutik uumingat Ikummatiit ikajura-huarmata akhuuqhutik Gavamanut Nunavunmiunut pivalliajumangmata “Hilarjuatigut” aulangitangiitigut kivgaqtiujumarmata tamatkiuluni Nunavunmiunut.
